

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Talio, Sev Metiens Et Remetiens Mensvra

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1650

Capvt XIII. Cladem Ierosolymitanæ vrbis ac Iudæorum, ob Dei Filium tam crudeliter tractatum, illatam, imaginem esse pœnæ talionis, & eorum, quæ etiam impœnitentes Christiani merentur, dum per quæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52346)

in supremo iudicio faciet, atque coram Patre suo, cuius vel imago id mortalibus ostendit, manibus aures suas obstruens. Quid enim aliud vaticinatus est Salomon, cum dixit? *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.*

Prouer.
21. 13.

CAPVT XIII.

Cladem Ierosolymitanæ urbis ac Iudeorum, ob Dei Filium tam crudeliter tractatum, illatam, imaginem esse pœna talionis, & eorum, quæ etiam impœnitentes Christiani merentur, dum per quæ quis peccat, per eadem & punitur.

§. I.

Iudeos fletu dignissimam, sed æquissimam quoque cladem passos.

Multi dolent & flent, si socijs, aut amicis calamitas accidat; & neque dolent, neque flent, de calamitate sibi impendente. Quod etiam, Christo Domino nos redimente, euenit.

Luc. 23.
28.

Sequebatur illum multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas IESVS dixit: Filie Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas

ipsas flere, & super filios vestros. Bonum fuit utique, vt Christi innocentis morte dolerent, immo malum fuisset, si non doluissent; sed, quasi diceret ad turbam Christus: *eyce primùm festucam de oculo tuo; aut, medice curate ipsum,* ita iubet turbam illam *flere super se, & super filios suos;* quibus non videntibus grauissima mala impendebant, ob Christum Seruatorum tam truculentè habitum & occisum. In quo si cælestis Pater peccata aliena tam seuerè puniuit, quid Iudæis futurum erat, ob peccata sua, & illam ipsam immanitatem, qua Redemptorem suum iniquissimè interemerunt? *Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Quoniam autem Iudæi illi vera quædam imago sunt induratorum, impœnitentium, & Christi passionem ac sanguinem contemnentium, ostendendum est, quàm iustè primum illi, iuxta omnia, quæ ipsi in Christum patrarunt, eadem passi sint; deinde, quòd eadem nobis, nisi pœnitentiam agamus, sint metuenda, Christo dudum illud oraculum ponente: *In quo iudicio indicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Sumam autem omnia ex probatissimis authoribus, qui plerique, *quare*

Matth. 7
5.

Luc. 13
31.

Matth. 7.
2.

Ioseph.
lib. 7. &

seqq. An-
tiquit.
Tacit. l. 5.
hist. Sue-
ton. Plu-
tarch.
DioPhle-
gon, Ha-
driani li-
bertus.
CæsarBa-
ron. An.
Christi
72.

quare tanta mala inuaserint Iudæos, inda-
gant, dum alij Iudæorum id rebellionem,
alij idololatrijs tribuunt; Iosephus tradit,
existimatum ob necem illatam Iacobo Iu-
sto, tanta mala Iudæos apprehendisse; qui
tamen, ante illum, jam & alios sanctissimos
viros ac Prophetas occiderant ad se missos,
nullam ob id talem tantamque vindictam
experti. Ex Euangelij vaticinijs, SS. Pa-
trum attestatione, & immanitate ac simili-
tudine pœnarum constat, nullum, nisi il-
lud maximū omnium & maximè execran-
dum facinus, esse, cui eæ calamitates potius
ascribi possint, nisi quod in Dei Filium, tot
oraculis Prophetarum testatum, tot mira-
culis illustratum, tot testimonijs declara-
tum, ante annos triginta octo immanissi-
mè commiserunt: quem quia pluribus iniu-
rijs affectum occiderunt, pluribus quoque
plagis sunt castigati, & quidem manifesta
similitudinem præ se ferentibus, cum ijs
malis, quæ Messiaæ suo intulere; vt vera fie-
ret illa prædictio: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*

Matth. 7.
21.

§. II.

*Iudæi Christum non agnoscentes, in pœnam, nec
ciuitatis sue nuncios agnouerunt.*

I. Igi-

1. Igitur, sicut olim *omnia in figura con-* 1. Cor. 10.
11.
singebant Iudæis, & Prophetæ atque Patriar-
 chæ Christum venturum prædixerunt, ut
 Iudæi nullam habere possent excusationem,
 quod eum non agnoscerent, ea de causa,
 Christo dicente: *Scrutamini Scripturas, quia* Ioan. 5. 39
vos putatis in ipsis vitam æternam habere: &
illa sunt, quæ testimonium perhibent de me: &
non vobis venire ad me, ut vitam habeatis:
 Ita, etiam postquam Iudæi Christum cruci-
 fixerunt, non eos statim puniuit Deus, sed
 per triginta octo annos eorum pœnitentiam
 expectauit, eosq; ut pœnitentiam agerent,
 seriò præmonuit. Siquidem, per integrum Ioseph.
1. 7. c. 12
 annum, terribilis flammæ cometa gladio si-
 milis, supra Ierusalem stetit. Visi sunt etiam
 in aëre igniti currus & infestæ acies præli-
 antium. Audita est quoque in templo for-
 midanda quædam vox Angelorum claman-
 tium: *Migremus hinc.* Et IESVS quidam
 Anani filius, per septennium totum & ali-
 quot menses, assidue per omnes vbiq; vicos
 & plateas clamitans: *Va Hierosolymis, nec*
minis, nec flagris compesci potuit, ut ita
non clamitaret; donec tandem in ipso ciui-
tatis muro insanè vociferans: Va Hierosoly-
mis, & mihi, tormenti hostilis lapide iectus
interijt.

interijt. Hunc ergo (sicut quondam ad Ninitas Ionam) sicut & alia prodigia, ad pramonendam gentem illam misit DEVS: sed frustra; non enim obstinata corda peccatum suum voluerunt agnoscere, neque poenitentiam egerunt; sicut neq; quondam, Noë diluuium Mundo predicante; immo sicut neque ipso Christo super Hierusalem flente. Neque enim ille discipulis suis dimtaxat eam cladem praedixit, quibus & causam, & tempus horum malorum referauit

Luc. 21.

dicens: *Amen dico vobis, quia non prateribit generatio haec, donec omnia fiant* (& vidit sane illa omnia ea aetas & generatio, quae ab illo praedicta sunt, quippe non nisi triginta octo annorum spatium intercessit) verum etiam quando sollenni pompa & triumpho Ierosolymam intrauit, coram Phariseis & omni

Luc: 19.

41.

turba, ut appropinquauit, videns ciuitatem fleuit super illam, dicens: *Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te: & congh-*

Lactant.

L. 4. c. 21.

stabunt te undiq;, &c. Monuit Christus haec aperte; monuerunt & Apostoli, nam, ut Lactantij verbis utar, futura aperuit illis omnia,

nia, qua Petrus & Paulus Roma predicauerunt: & ea predicatio in memoria scripta permansit; in qua cum multa alia mira, tum etiam hoc futurum dixerunt, ut post breue tempus immitteret Deus regem, qui expugnaret Iudaeos, & ciuitates eorum solo aquaret, ipsos autem fame sitiq; confectos obsideret. Tum fore, ut corporibus suorum vescerentur, & consumerent se inuicem: postremo ut capti venirent in manus hostium, & in conspectu suo acerbissime coniuges suas vexari cernerent, violari & prostitui virgines, diripi pueros, allidi paruulos, omnia denique ferro igniq; vastari, captiuos in perpetuum terris suis exterminari: eo quod exultauerant super amantissimum & probatissimum Filium Dei. At dura gens Iudaeorum, vti Prophetias de Christo caeca mente non agnouit, ita neque Christi aut Apostolorum praedictionibus credidit, neque signis de caelo missis adhibuit fidem. Quemadmodum multi etiam hodie peccatores a Deo, ab Angelis, ab hominibus, a propria conscientia moniti, obsurdescunt. Quidquid illis dicas, non ad aures, non ad animum admittunt: induruerunt non secus, ac si lapidi loquereris. Vt ergo isti tales DEVM a se excludunt, ita vicissim cum clamitant ad eum

in extrema necessitate merentur non exaudi. Quod prædixit illis verbis: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*

§. III.

Judæi vicissim excepti, sicut ipsi Christum exceperunt.

Matthæ
21. 5.

Isa 62. 11.

Ioan. 10.

31. & IL 8.

Philo in
Flaccum,
& in lega-
tione ad
Caicum.

2. Quia Iudæi ingressum mitissimè Saluatorem, de quo dictum erat: *Dicite filia Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium subiugalis*; è ciuitate sua eduxerunt, pessimis modis exceptum; quem & lapidare voluerunt: idcirco diuinus iudex alium misit, Titum scilicet, qui truculentus intrauit, & illos eiecit. Immo, vt Philo testatur, ante Titi aduentum cum Iudæi plurimis locis etiam extra Iudæam habitarent, vbique furori populari expositi fuerunt, vbique cædebantur impunè, spoliabantur bonis, impetebantur sordibus & saxis, omnibus exosi, omnibus ludibrio; nec quemquam capiebat eorum miseratio. In ipsa verò Iudæa affligebantur à Præfectis, & milite Romano, qui maximas illis clades inferebant. Nimirum qui Christum vel non admittunt, vel à se expellunt mansuetè venientem, atque eos ad poenitentiam vocantem; videbunt illum venientem in nubibus

cum

eum potestate magna. Interim, ante eum diem varios mittit seu hospites, seu hostes, cum luctu & vastitate necessariò recipiendos & tolerandos ab ijs, qui homines à Deo missos, qui Angelum, qui veritatem Catholicam, qui Christum ipsum non admiserunt, aut expulerunt, aut etiam lapidauerunt durissimè contra eum locuti. *In* Matth. 71
qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. 2.

§. IV.

Iudai in Paschate Christum crucifixerunt, in Paschate quoque obsideri cœperunt.

3. Diu admodum & sæpe Iudæi Christo sunt insidiati. Enimuerò & consilium aliquoties inierunt, quo modo, quibusue dolis vel in verbo, vel in facto aliquo illum caperent. Absq; dubio, etiam tempus capiendi in consilium venit: cum & illud in concilio dixerint: *Non in die festo, ne forte* Matth. 26. 5
tumultus fieret in populo. Quamuis placuerit illis illud tempus, quo maxima vndique ad diem festum multitudo proficiscebatur. Elegerunt igitur tempus Paschale totius anni celeberrimum; quo, ex lege Moysis, vndique Iudæi ad festi celebrationem confluxebant. Huius consilij causa fuit, quòd Christi nomen, ob amabiles mores, ob vitæ sancti-

sanctitatem, ob tot patrata miracula, tot curatos infirmos, & diuinum quid spirantes conciones, famamque celeberrimam, longè lateq; erat notum, multisque persuaserat, hunc esse Messiam. Quare, vt nomen hoc obscurarent, eo tempore, quo vniuersis ex prouincijs confluxerat innumerabilis hominū multitudo, morte turpissima illum tamquam impostorem, & hominem ipso latrone Barabba sceleratiorem, inter homicidas, publicè crucifixerunt. Cū enim jam ab antiquo *maledictus* esset *omnis qui pependit in ligno*, & abominabilis haberetur, sperauerunt, hoc pacto, Christum quoque tamquam blasphemum & furciferum, vnaque eius doctrinam & fidem contemptum iri. Nam ignominiosa illius mors, per omnes illico prouincias vulgabatur, in quibus quantò prius melior fuit de illo opinio, tantò putabant homines postea peius locuturos, si audiissent, fuisse veteratorem. Quoniam igitur, ad Christum capiendum & crucifigendum illud præcipuè tempus elegerunt, quod ad illius infamiam & contumeliam maximè seruiturum arbitrabantur, iusto Dei iudicio factum est, vt Vespasianus Titum filiū suum, Paschali quoq; tempore miserit

Deuter.
21. 23.

miserit ad ciuitatem Ierusalem obsidendā, Ioseph.
quam die 14. Aprilis cœpit obsidere, quo de bell.
tempore iterum Iudæi ex omnibus prouin- Iud. 1. 6.
cijs, ob festi sollennitatem ingenti numero C. 4. & 18.
erant congregati. Putabant nimirum Iu-
dæi, Vespasianum & Titum Coss. quòd ad
arma ciuilia diuertissent, de Hierosolymis
in præsentiarum minùs fore sollicitos, sed ad
stabilendum Imperium omne studium ac
operam nauaturos, ac proinde hoc saltem
anno ab Hierosolymorum obsidione tem-
peraturos. At hæc eos spes miserè fefellit.
Collectis igitur vndique legionibus; eo tem-
pore urbem cinxerunt, quo, vt ex victimis,
in Paschate, offerri solitis Iosephus collig-
it, Hierosolymis, vigesies centies & septies
centies mille homines fuère; & quidem tan-
tùm eorum Iudæorum, qui mundi panibus
azymis vesci poterant; non annumeratis æ-
gris, peregrinis ethnicis, quorum vtiq; eti-
am haud exiguus numerus erat. Quòd num-
erosior autem in vrbe fuit populus, tantò
obsessorum fuit grauior calamitas, quæ se se
in tot hominum necessitates extendebat. In Metth. 7.
qua mensura mensi fueritis, remetietur vo-²⁰
bis. Peccauit ingens multitudo consentiens
in necem Christi, luit ingens multitudo.

§. V.

Judæi eodem loco puniti, in quo peccauerunt.

Matth.
26.
Luc, 19.

Ioseph.
de bell.
Iud, loc.
sit.

4. Christus passionem suam in monte Oliueti cœpit; vbi sanguinem sudauit; vbi osculo proditus est Iudæis; vbi captus est à cohortibus militum *tamquam ad latronem exeuntem*. Vnde etiam respiciens ciuitatem fleuit super eam, vt qui præ oculis haberet durissimam omnium cladem, quam passuri essent à Romanis. Itaque vicissim etiam in oliueti monte eorum calamitas initium habuit. Nam ibi, teste Iosepho, prope Hierosolymam Titus, in ipso monte Oliueti, posuit castra. Ibi ergo vbi cum gladijs & fustibus alijsq; armis Christum quæsierunt, armis quæsi sunt ipsi postea. Vt enim in monte Oliueti Christus, ob instantem sibi passionem, *cœpit pauere & tremere, & mœstus esse*: ita, hoste in eodem monte castra ponente, incussus est timore & formido Iudæis obsessis; vt non solum Christo mons ille fuerit tremendus, sed etiam postea tot armis relucens, toti ciuitati fieret metuendus. Et vt tanto esset maior comparatio, sicut ibi, cùm Christus caperetur, illi solum Christum, non item discipulos eius quæsierunt, ipso Domino dicente

te: Si ergo me queritis, sinite hos abire. *Ut im-
pleretur sermo, quem dixit: Quia quos dedisti
mibi, non perdidisti ex eis quemquam:* ita, ante
obsidionem, multi qui iam Christiani erant
Hierosolymis, inde diuina Prouidentia du-
ce, recesserunt. Quod sanè vtrumque vt di-
uinæ illius potentia, ita & prouidentia me-
ritò debet adscribi. Nam alioqui profectò
saltem Petrus non euasisset, qui, coram to-
ta cohorte, & tribuno, & ministris Iudæo-
rum, *habens gladium eduxit eum, audacter
sanè, nec eduxit tantum, sed etiam percus-
sit Pontificis seruum, & abscidit auriculam eius
dexteram.* Quod mirum est seruo Pontifi-
cis passos esse fieri tot armatos. Sed Chri-
stus voluit ostendere, quantam habeat suo-
rum curam. Hoc etiam fecit, in lamenta-
bili illo excidio Hierosolymitano; quo in-
gruente, ait Iosephus, quàm plurimi futu-
rorum malorum non falsi coniectores Hie-
rosolymis elapsi in alias regiones emigra-
runt. Ex quibus fuisse Christianos, qui tunc
ibi degebant, testatur Epiphanius. Hi in ex-
teriore provinciam recedentes, maiore
ex parte, Pellam incoluere, quia sic eos
Christus, vt antè, quàm obsidione cinge-
rentur, aliò se reciperent, olim admonuit.

Hic

Ioan. 18,
8.

Ioseph.
de bell.
Iud. l. 2.
cap. 25.

S Epiph.
hæres. 29.
& 30.

Matth.

24.

Origen.

tract. 24.

in Matth.

S. Augu-

stin. epist.

80. ad He-

sichium.

Hic enim annus, & hoc tempus est à Domino designatum, quando de ventura Iudæorum clade verba faciens dixit: *Cum videritis circumdari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote, quia appropinquavit desolatio eius: tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes.* Atque huc respexisse Christum Origenes quoque & D. Augustinus scripserunt. Admonuit autem Dominus, ut primo exercitus Romani aduentu fugam captarent, quia vidit postea non ampliùs liberum fore ijs, qui Hierosolymis erant, inde recedere. Quippe sequenti post Christum 69. anno sic ciuitas Zelotarum est arctata custodijs, ut nulli ampliùs egrediendi sit data facultas, nisi qui fortè ingenti vi pecuniarum eam redemisset. Quia igitur Christiani Hierosolymis agentes erant pauperrimi, jamque diu omnibus bonis spoliati elemosynarum collectione indigebant, probabile est, eos Anno Christi 68. excessisse, & cum Angelis dixisse: *migremus hinc.* Erat autem non vrbs tantùm regia excidenda, sed circumposita quoque prouincia vndique & vndique deuastanda, quod cœptum est Anno 69. quando à Nerone Vespasianus in Iudæam est missus. Idcirco Christus non tantùm

integri menses intercesserunt. Vrbs enim
14. die Aprilis obsideri cœpta, octauo die
mensis Augusti à Romanis est capta. Ita
non solùm electis succurrit Deus, sed etiam
alijs, propter electos vnà habitantes: quem
admodum & olim, vel propter decem ius-
tos voluit Deus parcere Sodomitis.

Gen. 18.
32

§. VI.

*Iudai carcere conclusi, qui Christum in carce-
rem coniecerunt.*

5. Christum ita solum captum, vt non
in libertatem reponeret, Iudæi noctu, in
aula Principis sacerdotum Caiphæ, carce-
re clausum armata militum manu custo-
dierunt. In obsidione Titus ita conclusit
Iudæos, vt illis omnem exitum, ne quis vel
ad herbas pascendas egredi posset, prohibe-
ret, aggeribus quinque contra urbem ex-
structis; quod opus cœptum duodecima
mensis Maij, vigesima nona eiusdem mensis
perfectum est. Aggeribus tamen his, per Iu-
dæos erumpentes, dissipatis, Titus nouum
opus aggressus est; murum enim construxit
circa ciuitatem, vt omnis penitus exitus in-
terciperetur; & quidem tanta celeritate
consummatum est hoc opus, vt planè supe-
ret humanum captum. Quod Iosephus ad-
mirari

mirans ait: *Murus quidem vno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim edificata sunt: eorum gyrus decem stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut tamen dignum mensibus videretur; celeritas verò fide caret.* Hoc pacto factum est, quod dixit Christus exitium urbis deflens: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo: & circumdabunt te (nempe muro) & coangustabunt undiq;.* Et ipse Iosephus ait: *Tum ergo velut in carcerem tota gens conclusa est, & facta hominibus ciuitas obsidebatur.* Itaque Iudæi tamquam feræ in cauea, aut rei in carcere clauderentur, ut nemo exire, nemo fugere posset. Verè dictum: *in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Nam & ipsi Christum ligatum in vinculis habuerunt; vicissim capiendi & ligandi.

Luc. 19.

Ioseph.
lib. 7. de
bell. Iud.
cap. 17.

Matth. 7.
2.

§. VII.

Iudæi, qui Christo emendo vilissimum pretium constituerunt, vilissimo pretio venditi sunt & ipsi.

6. Ut autem Christum sic capere possent, vilissimo pretio à proditore Iuda Deum emerunt. Triginta argenteis venditus est, cuius sunt omnes thesauri totius mundi.

S 2

jama

iam lytrum vile pro magno belli duce pereretur, ignominiam is sibi illatam putaret. Iudæi pro illo, qui *dux est & legifer noster*, ipsi pretium constituerunt, & quàm vile? Pro eo, pro quo tot martyres vitam & sanguinem posuerunt; pro quo tot Confessores Mundum reliquerunt, non dederunt, nisi 30. attingentes. Ita qui cælum & terram creavit, apud iniquissimos homines, non valet plus, quàm ager figuli. Quare ut *in qua mensura mensi fuerant, remetietur* etiam illis, innumerum Iudæi à Tito capti, vilissimo rustici pretio venditi sunt. Captiuorum autem à Iosepho numerantur nonaginta septies milia; è quibus, qui infra decimum septimum annum erant, in mancipia, quasi teruncio vendebantur. Immò non erant, qui eorum emere vellent. Et, ut dicam quàm viles tunc habiti sint Iudæi etiam nobilissimi, & dignissimi, sicut illi Christum 30. argenteis emerunt, ita postea 30. Iudæi vno argenteo, immò vno denario venditi sunt. *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Viliissima merx, Iudæi, animaduertite iustitiam diuinæ æquitatem, vno denario venditi estis, qui totius Mundi pretium triginta argenteis vendidistis. Nihil est ut conqueri possitis, par pari redditum est.

§. VIII.

Iudai Christo illudentes, vicissim ludibrium facti.

7. Nocte sacra Iudæi varijs modis Christo illuserunt, atque ex eo risui suo spectaculum fecerunt. Alij cachinnis exceperunt; alij fœda illi phlegmata in faciem iecerunt, alij venerandos illi oculos velauerunt; alij ei alapas dederunt, & tamquam falsum Prophetam, sibi prophetare eum iusserunt, à quo percussus esset? Igitur postea, ut eadem illis mensura remetiretur, ad immensa eorum mala & illud accessit, quòd pseudopropheta diceret, Deum omnibus polliceri salutem, qui in templum ascenderent: huic quicumq; fidem habuerunt, atque eò ascenderunt, quorum fuere ad sex milla, incendio consumpti sunt. Addit Iosephus, à seditiosis tyrannis, qui tum Hierosolymis erant, superinductos fuisse pseudopphetas multos, qui denuntiarent populo, ut expectarent auxilium Dei, ne fugerent, aut deditionem facerent, ut sic vana spe deceptos intra mœnia continerent. Ad quos pseudopphetas aspexit Christus, illis verbis: *Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est* *Christus, aut illic, nolite credere: Ecce in de-*

Ioseph. de
bell. Iud.
l. 7. c. 11.

Matthæi

24

S 3

sero;

Vide S.
Augustin.
ep. 80.

Luc. 18.

Ioseph.
lib. 7. de
bell. c. 13.

serto; nolite exire: Ecce in penetralibus; nolite credere. Surgent enim pseudoChristi, & pseudoprophetae. Animaduertit ex Iosepho Baronius, cum esset in oraculis, appropinquasse jam tempus, quo ex Iudæa proditurus esset homo, qui summa rerum potiturus, & toti terrarum orbi dominaturus esset, quemque seditiosorum principum, ut se esse illum persuaderet, adseiuisse sibi pseudoprophetas, qui eadem in populum diulgarent; ut hac etiam arte populi gratiam concilians, velut diuinitus sibi concessum imperium auspicarentur. Quò allusit Christus illis verbis: *Videte ne seducamini, multi enim venient in nomine meo, dicentes: Quia ego sum; & tempus appropinquauit. Nolite ire post eos.* Sic verum Prophetam contemnentem à falsis seduci meruerunt. Ut de Zelotis nihil dicam. Sed & qui Christum ludibrio habuerunt, & spectaculi loco conspuerunt, postea à Tito capti, in theatra pro spectaculis introducti sunt; ubi se ipsos conficere, cum bestijs pugnare, & similia tragica ludicrè facere debuerunt. adeò ut Titus fratris sui Domitiani Natali die 24. Octobr. Anno Christi 73. Caesarem in spectaculum produxerit tantam multitudinem,

tudinem, vt ultra duo millia & quingenta
Iudæorum fuerint occisa. *I nunc & verbis,*
virtutem illude superbis, I, & dic, sanguis eius
super nos, & super filios nostros. I, Iude cum
Deo; qui ait, *se quoq; in interitu tuo risurum.*

Matth.

27. 25.

Prou. 1.

26.

§. IX.

*Iudæi Christum veste spoliantes spoliati quoque
ipsi fuerunt.*

8. Iudæi Christum sæpius veste exutum
inuerecundè nudauerunt, exposuerunt ocu-
lis irrisorum, virgis, flagris miserandum in
modum ceciderunt. Vt par pari referretur,
etiam ipsi, in hac obsidione, à tyrannis in
vrbe, & famelicis prædonibus sunt spolia-
ti, profugi autem ex vrbe, vestibus, pecu-
nijs, vita exuti. Quin Syri & Arabes in mi-
litiã adlecti, in discissis ventribus eorum
pecuniam quæsiuerunt. Et quidem vna no-
cte duo millia Iudæorum laniata sunt ad
hunc modum, in quorū fugitiuorum visce-
ribus aurum quærebatur. Et plures fuissent
ad hunc modum mactati, ni Titus id man-
dato prohibuisset. *In qua mensura mensi fue-
ritis, remetietur vobis. Virgineum corpus*
denudastis, vestibus ac vita exuendi fuistis
& ipsi, qui pudorem dudum exuistis.

§. X.

Iudei clamantes : Crucifige, crucifigi.

9. Clamor Iudæorum ante Pilatum factus ad cælum ascendit. Quid enim clamant? *Crucifige, crucifige eum. Non hunc, sed Barabbam. Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Factum est, quod voluerunt. Nam primò Titus Iudæum captum in cruce agi pro muro iussit, ut eo spectaculo ceteri territi cederent. Cumque ex Iudæis complures quotidie caperentur, saltem quingenti per singulos dies, & interdum plures: eos omnes ante oculos civium Titus crucibus suffigi iussit; adeoque multiplicatus est eorum numerus, ut (quod Iosephus ait) jam spatium crucibus deesset, & corporibus cruces. Erant hi, qui ex civitate, fame urgente, foras egredi coacti sunt, qui dum cibum quærerent, exitium inveniunt. Crucifixi ex illis ipsis sunt, vel absque dubio illorum filij, qui clamauerunt in Christianis: *Crucifigatur, crucifigatur, & : sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Viderunt hæc spectacula obsessi è moenibus & turribus civitatis, & tamè non recordati sunt, se se ad hoc, Christo crucifigendo obstrinxisse, iamque in quo iudicio iudicauerant, esse iudicatos.

Ioseph.
lib. 6. de
bell. c. 7.

Ibid. c. 12.

Matth.
27. 23.

Matth. 7.
9

§. XI.

§. XI

*Iudæi, profelle & aceto Christo porrecto, quàm
dira fame puniti?*

10. Iudæi Christo in summa siti fel & acetum porrexerunt; vt ergo illis eadem mensura remetiretur, vicissim incredibili fame ac siti plexi sunt. Muro enim septi, adeo fame vexati sunt, vt innumera hominum multitudo sit morte consumpta: quorum corpora nullis sepulchris sufficientibus, cumulatim projiciebantur extra mœnia, quæ circuiens Titus, vbi plena cadaueribus omnia vidit, altamque saniem tabefactis corporibus defluentem aspexit, ingemuit; & extentis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse, sed ex Iudaica pertinacia proficisci. Cumq; fames magis magisque in dies inualesceret, eò necessitatis ciues compulit, vt foras potius sponte optarent progredi, seque vltro dedere Romanis crucis supplicium subituros, quàm intus fame perire, ac cruciatu tam diuturno. His accessit noua calamitas: eorum namque, qui vrbe egressi ad Romanos confugerant, cum alij auido stomacho cibo gustato protinus interirent, alij verò moniti aliorum exemplo cibum lentè capientes euaderent, eos

Ioseph.
de bell.
Iud. l. 6.
c. 14. & 15.

§ §

Syri

Syri & Arabes immanissimè euiscerarunt. In ipsa autem vrbe cùm neque herbæ aut gramina essent, quibus vesci possent, à stabulis fimum in cibum quæritabant, collectoque stercore tamquam scarabæi vescebantur. Sed ea inedia magis in dies inuale-
 Ioseph. lib. 7. de bell. c. 6. scente, eos nec ab humanis carnibus temperasse testatur Iosephus; vti & calceamentis, cingulisque, ac insuper corijs, quibus scuta tegebantur detractis, insumptis; veterisque; fœni laceramentis magno pretio venditis. Quæ his carebat, eò immanitatis redacta est, fame improba compellente, femina nobilis ac prædiues, Maria nomine, filia Eleazari, à seditiosis jam exuta vitæ substantijs, vt sibi consuleret, fame rabida impulsæ, lactentem filium occidit, quem comestura mox coxit; cuius nidoris odore illecti milites, qui sibi victum, quacumque possent, raptu quærebant, cùm eius peruassissent domum, partem assati filij, quæ supererat intuiti, detecti facinus, abiêre. *Moxq; repleta est eius sceleris famâ tota ciuitas, ait Iosephus, ante oculos sibi cladem proponens, tamquam hoc ipsa admisisset, horrescebat.* Hoc futurum prædixit Christus: *Filia Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros:*

Ibid. c. 8.

Luc. 23, 28

vestros: quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beata steriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactauerunt. Si hoc autem factum est à diuite illa, quid de ceteris nec diuitibus, nec nobilibus erit cogitandum? Quis autem fuerit numerus eorum, qui intus fame consumpti periére à 14. die Aprilis, qua cœpit obsidio, vsque ad Cal. Iulij, custos vnius portæ Manneus Lazari filius transgressus ad Titum testatus est, per eam scilicet portam sibi commissam, elata fuisse cadauera centum quindecim millia & octoginta, absque illis, quæ propinqui domi, vel in hortis sepeliissent. Post hæc nobiliores profugi, mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nuntiabant; aliorum verò numerum minimè potuisse comprehendi: nam cum cadaueribus efferendis non sufficerent, congesta dicebant in maximis ædibus cadauera esse inclusa. Quia autem non solùm fames ipsa pestem trahit secum, sed etiam præ inedia læcertas & serpentes, & venenata animalia comederunt, idcirco ingens quoque pestis, per illos, grassabatur. Vnde muscarum instar conciderunt mortui, omnibus vndiq; malis appetiti. *Qua mensura mensi fueritis remetietur vobis.*

§. XII.

Iudæi in vestem Christi sortem mittentes, quàm grauius & ipsi sub sortem venientes castigati?

Ioan. 19.
24.

11. Iudæi in tunicam inconsutilem Christi sortem miserunt, quis quid tolleret. Vt ergo par pari referretur, tempore obsidionis, ipsi inter se Iudæi sortiti sunt, vter alterius carnifex fieret, atque alterum occideret, ne in manus hostium deueniens grauiora pateretur. Et quia clamarunt: *sanguis eius super nos, &c.* ideò postquam Titus est ciuitate potitus, omnes obuij mactati sunt, omnia cum ipso templo incensa: ita, vt quamuis incendijs omnia lucerent, plus tamen sanguinis, quàm ignis videretur, & multis locis flamma ipso sanguine extingueretur; quasi aquæ, non sanguis, essent affusæ. Sunt, qui scribant in sola vrbe Ierosolymitana per tempus obsidionis decies centena hominum millia fame, peste, igne, ferro interiisse; nonaginta septem millia capta. Ite, Iudæi, vincula iniicite Messie vestro, accusate innocentem, percutite, cædite, occidite, ouis instar obmutescens: non erit semper tempus tacendi. *Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*

§. XIII.

§. XIII.

Iudæi Christum expellentes expulsi.

12. Iudæi Christum non solum eduxerunt è ciuitate sua grauissimo crucis trunco oneratum, sed etiam enixis precibus à Pilato impetrarunt, vt in cruce auersus ab vrbe, versus occidentem suspenderetur, indignum eum iudicantes, qui urbem aspiceret. Pari pacto & ipsi, non solum ex vrbe Hierosolymitana, sed etiam ex tota patria sua sunt exturbati, venditi, capti abducti, itaque vbiq; contempti fuerunt, vt ad nullum honestum officium admitterentur, sed teste Ammiano, non aliter quàm *olidi & fa-* tentes Iudæi appellarentur. Ita odor *sille* compensatus est, quem Christus inter mortuorum ossa, in monte Caluarie, sustinuit. Quin & Ælius Adrianus postea edicto cauit, ne quis de Iudæorum gente amplius circa rudera ciuitatis compareret. Certè Iudæi non solum exuti templo, sacrificijs, ciuitate, per diuersas orbis partes (vt olim profugus Cain) vagati sunt, & adhuc vagantur, sed etiam omnibus gentibus odiosi & abominabiles redditi fuerunt. Sic impletum est illud: *disperge illos in virtute tua, & depone eos, vt omnibus in opprobrium dati,* testimonio

l. 19. de
Iud. Cod.
Theod.
Ammi-
an. Marc.
lib. 2.

Psal. 124

120

testimo-

Vide S.
August.
in Ptal. 58.
Ioseph. l.
2. de bell.
Iud. c. 17.

testimonium essent, iuxta vaticinia Prophetarum, iam Messiam venisse, sed à Iudæis agnitum non esse; eicientes ergo Christum eiectioni sunt. Atque *Captiuorum quidem omnium*, ait Iosephus, *qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem millium comprehensus est numerus: mortuorum vero, per omne tempus obsidionis, undecies centum millia. Ite, exules, qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Inde expellimini, vnde Dominum vestrum expulistis.*

§. XIV.

Iudæi Christum eradicantes, eradicati,

Ioseph.
lib. 7. de
bell. c. 2.

13. Quia autem Iudæorum de Christo *consilium fuit, eradamus eum de terra viventium*, idè non solùm ipsi, at etiam eorum templum, & ciuitas, & Resp. est eradicata. Licet enim Titus per se, perque Iudæos, qui ad castra Romanorum confugerant, Iudæos ad deditiorem honestam sapius inuitaret, quin etiam rogaret, vt si non sui, saltem templi rationem haberent, ne irruentes illud milites inflammarent, tantum abfuit, vt ipsorum saluti consulentes audirent, etiam his omnibus superbe spretis, obstinato se animo omnia libentius experturos mala iactarunt, quàm vt se dedere

dedere vellent Romanis. Titus igitur contestatus Deum & homines, se ad urbis & templi excidium compelli. Quod & fecit inuitus; immò contra eius iussum incensum est à militum furore, ita vt nec lapis super lapidem remaneret. Incenso templo, à Tito licentia militibus data est etiam ciuitatis inflammandæ, & solo æquandæ. De quo excidio hæc Iosephus: *Postquam, quos occideret, quid ué raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia deerant, neque enim parcendo, si esset, quod agerent, abstinuissent; iubet eos Cesar totam funditus iam eruere ciuitatem, ac templum, relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamne; muriq; tanto, quantum ciuitatem ab Occidente cingebat, ut esset castrum illic custodia causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent, qualem ciuitatem, quamne munitissimam Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita complanauerunt, diruentes; ut qui ad eam accessissent, habitam aliquando esse vix crederent. Eant nunc, & dicant: *Eradamus eum de terra uiuentium. Erasi sunt ipsi, & templum eorum; qui templum corporis Christi destruxerunt in triduo reædificatum.**

Vide Baronium qui hæc omnia fuisse recitat An. 72. Luc. 21. Ioseph. l. 7. de bell. c. 18.

ficatum. Ite Iudæi, destruite templum hoc. Quamensura mensi fueritis, remetietur vobis.

§. XV.

Iudæi, qui sanguinem Christi emerunt, lachrymas suas emere coacti.

His malis affecti Iudæi, ut saltem lacrymis, quod aliunde non possent, solamen aliquod inuenirent, consueuere, anniuersaria die, persoluto tamen pretio (cùm aliter non liceret) ea adire loca, lachrymas fundere, & miserè lamentari. Usque ad

S. Hieronym. in Sophon. cap. 1.

presentem diem, ait S. Hieronymus, perfracti coloni, post interfectionem seruorum, & ad extremum Filij Dei, excepto planctu, prohibentur ingredi Hierusalem: & ut ruinam sua eis flere liceat ciuitatis, pretio redimunt: ut qui quondam emerant sanguinem Christi, emant lachrymas suas. Videas in die, quo capta est a Romanis, & diruta Hierusalem, venire populum lugubrem, confluere decrepitas mulierculas, & senes pannis annisq; obsitos, & in corporibus, & in habitu suo iram Domini demonstrantes. Congregatur turba miserorum, & patibulo Domini coruscante, ac radiante irascens eius, de Oliueti monte quoque crucis fulgente vexillo, plangere ruinas templi sui populum miserum, & tamen non esse miserabilem.

Adhuc

Adhuc fletus in genis, & livida brachia, & sparsi crines, & miles mercedem postulat, ut illis flere plus liceat. Et dabitur aliquis, cum hoc videat, de die tribulationis & angustia, de die calamitatis & miseria, de die tenebrarum & caliginis, de die nebula & turbinis, de die tuba & clangoris? Habent enim & in luctu tubas; & iuxta prophetiam, vox solennitatis versa est in planctum. Ululant super cineres sanctuarij, & super altare destructum, & super civitates quondam muritas, & super excelsos quondam angulos templi, de quibus quondam Iacobum fratrem Domini precipitauerunt. Talibus lachrymis & lamentis luerunt Iudæi, qui causa fuerunt, ut non solum Petrus fletet amarè, sed etiam Dei Mater, & quotquot à cruce reuertebantur pectora sua percutientes. Ite Iudæi, & Christum, & Matrem Christi, & Apostolos, & omnes pios iubete plorare. *Qua mensura mensi fueritis, remetetur vobis.* Ite & vos, frigidi Christiani, qui viduis, qui pupillis, qui egentibus lachrymas duritiâ vestrâ excutitis; veniet & vobis tempus flendi, gemendi, lamentandi, ut eandem mensuram experiamini, quam vos alijs adhibuistis.

Matthi 7°

2°

T

§. XVI.

§ XVI.

*Christiani Iudæis paria qui perpetrant scelera,
paria metuant supplicia.*

Ita quidem Iudæis potest peccatum & supplicium exprobrari, & nobis; quare cum illis flentibus meritò & nos fleamus. Nam videntur illi mihi dicere: Suspendimus organa nostra: fleuimus, vt meruimus, à nemine deplorandi; quia nullius nos amplius lachrymæ iuuant. Vos Christiani, *Flete super vos, & super filios vestros. Si enim in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Si nos Iudæi, qui Christum non agnouimus, ita plectimur; quid vobis eueniet, qui Christum profitemini, & sæpe crudeliùs tractatis? Hierusalem Dominum occidens exemplum & imago est, cuiusque animæ, vrbis, regionis, immò totius Mundi Christum repudiantis, contemnentis, & crucifigentis. Mæla, quæ fecit, tulit Hierusalem: sensit talionem. Vos quoque talio manet, qui sceleribus Iudæos imitamini. Sic euenit non solum in extremo iudicio malis omnibus, sed etiam multis in hac vita. Et quidem i. illis, qui veros & veridicos Prophetas nolunt audire, sed se sinunt decipi à falsis dicentibus, pacem esse, & non est pax; ponentibus

Lucano

lucem in tenebras, & tenebras in lucem. Quàm multis prædicit Christus interitum, & non credunt? monet, & non audiunt? quàm flet super multos? & non sentiunt? Mundo autem vanissima promittenti, & vanissime, omnia credunt; quasi nullum venturum sit tempus vindictæ. 2. Illis, qui Titum Christo præoptant, & præeligunt. Plurimi enim dominos sæculares æterno Deo anteponunt, & nesciunt, quàm durum iugum sint passuri; sed serò oculos aperient, eum repentina eis superueniet calamitas. 3. Quàm multi ipsum tempus Paschale eligunt, pro occasione peccandi? Nam, ut taceam, diebus festis omnibus ludo, com-
potationi, Veneri, per totum annum maxime litari; quot jam ipso Paschatis tempore, sacrilegè confitentur, & communicant instar Iudæ proditoris; Christumque crucifigunt denuo, & sacrosanctum sanguinè eius pedibus conculcant? 4. Quanti ad montem Oliueti in tenebris eunt, ut cum Iuda osculum captent, dum amasij suis in ipsis templis insidiantur; & alijs cum Christo sanctissime orantibus, ipsi occasionem quærunt saltem oculis libidinandi? 5. Quanti Christum toto anno in SS. Eucharistia

charistia inclusum sinunt quasi in carcere, esse, neque eum visitare, aut sumere appetunt, in pectoris sui hospitio collocandū? 6. Quàm vili pretio aut labore eum emunt? vix ad templum eunt, vix se ad confessionem præparant: vix vnum dolorem, aut suspirium, aut emendationis propositum eliciunt: multi ne vnam quidem lachrymulam pro eo darent, ne vnum gemitum; quid enim dicam, ne vnum ieiunium, cilicium, aut flagellum? 7. Immò ei, cum Iudæis, illudunt mille modis. 8. Eum flagellant, è domo educunt; eijciunt è ciuitate; è pectoribus suis, è memoria, ex ipsis iconibus eradunt. Quid enim aliud est, obliuisci monitorum Christi, eiusq; beneficia nolle meminisse? 9. Quid de magis & sagis dicam, qui hostiam sacram, in conuentibus suis concriminantur, & acubus, cultris, pugionibus conuulnerant, neque se sinunt miraculo sanguinis inde emicantis commoueri. Clarissimum prodigium cùm vident, rident; cùm animaduertunt, contemnunt. An non hoc est dicere: *sanguis eius super nos, & super capita nostra?* Qui per cruenta bella venit super capita nostra: vt satis diu experti sumus. Necdum tamen poenitentiam agimus

mus, vt etiam in obduratione Iudæorum contumaciæ, tandemque etiam pœnæ affimilemur. Et sanè gladius hostilis nondum est in vagina; Turcicus in ceruices Christianorum acuitur. Sicut ergo Iudæis Christum occidentibus, & pœnitentiam non agentibus, ita nobis fieri potest. Nisi eum tandem aliquando conciliemus, paria reddentur.

§. XVII.

Vera pœnitentia opus esse, qui verè veniam consequi volunt.

At conciliamus, per pœnitentiam? per veram, non fictam. Verè recens quidam author scripsit: *Nullomodo exaudiuntur, qui à calamitatibus liberari cupiunt, nec inimiciam, quam cum Deo exercent, ponere vel afflicti cogitant. Ignouit Cesar multis, qui impium contra Maiestatem suam bellum gesserunt, cadibus, incendijs, stupris grassati sunt. Nullius illa oratio fuit: Veniam se cupere, reddi suis prouincijs & opibus, restitui sibi honores & dignitates; interim odisse se adhuc Casarem, inimicitiam profiteri, contra eius honorem, voluntatem, commoda, imperium, omnia moliturum, amicus infestum fore. Nemo sic insanit, vt sic ignorantiam flagitet, adeoque precibus conuitia & execrationes in Casarem coniungat. Quod in*

T 3 terrena

terrena & creata fragiliq; Maiestate colenda ac deprecanda detestamur, multi cum ad increatam creatricem Maiestatem veniunt oratum, usurpant. Victoriā, opes, securitatem, pacem, incolumitatē precantur; clades, rapinas, exilia, carceres, seruitutem, mortem deprecantur: nec impios tamen affectus, malamq; voluntatem delinquendi, qua se Deo inimicos esse norunt, animo excutiunt. Cetera mala fugiunt, summum malum, quod in Dei odio cernitur, contumaciter retentant; cetera bona concupiscunt, summum bonum, quod in Dei amicitia consistit, abominantur. Audiamus, obsecro, qualis sit in auribus Dei Sabaoth oratio eorum, qui flagellantur, nec tamen poenitentiam agunt, sed in delictis contabescunt, & obdurantur.

§. XVIII.

Impia impoentium oratio.

Magne Deus, Domine exercituum, triumphator, immitte hostibus pauorem & fugam, nobis victoriā concede; hoc inimicus tuus peto, affectu, aut etiam facto in odio tui perseverans; victoria munus tuum, quod postulo, me inclytum & gloriosum faciat; ne tamen in altum elatus inferiores opprimere, arroganterq; calcare desinam; quin & nomen tuum blasphemare pergam. Nec enim hec mea facta detestor;

stor; nec emendandi propositum habeo, etiam
 Principi meo obstare conor, ne legibus crimina
 ulciscatur. Vis aliud orationis paradigma?
 Deus refugium meum ☩ virtus, da securita-
 tem, ne perpetuo in metu ☩ trepidatione anxi-
 am cogar animam habere. Securitatem ab ho-
 ste; securitatem huius mundi: da hoc inimico
 tuo, ut sine metu fruatur delicijs, ne voluptates,
 quibus immersus hareo, quas eripi mihi, etiam
 te iubente, nolo, infastus calamitatum nuntijs
 turbentur. Deus pacis amator ☩ conciliator,
 bella aufer de medio, cessent pradae, incen-
 dia, cades; da inimico tuo, mihi, inquam, qui
 tecum bellum gero, qui legem tuam rumpo,
 qui iterum Filium tuum crucifigo, qui pacis
 bonis, ad opes, ludos, libidines vi cogito; da
 pacem cum hoste ☩ mundo; tuam tibi pacem
 habero. Deus, quies vita nostra, da corporis
 sanitatem, ut vires mihi sint ad deyciendos alios,
 ad epularum assiduitatem, ad luxuriandi po-
 tentiam: illa haftenus commisi; illa mihi in po-
 sterum scopus sunt, ☩ vitae finis. Deus iudex
 iuste, Deus odio habens iniustitiam ☩ dolum,
 redde tribunalia ☩ processus; ut legibus contor-
 tis proximum eueriam, munera ut captare, sen-
 tentias vendere liceat. Deus omnium largitor,
 diuus in omnes, redde veteres, da nouas opes,

ut edes mihi splendeant, mensam dapes onerent,
 edendi, potandi, inebriandi, insultandi, luxuri-
 andi nullum adferatur obstaculum; inimicis
 tuis diuitias dedisti multas, mihi quoque dona,
 quamuis ad tuam contumeliam vsuro. Demus,
 cuius templum est domus orationis, redde Ecclē-
 sias, census integros representa. Non ut in illis
 te orem, tibi psallam, sed ut in illis sericatus in-
 ambulem, cultui tuo, & sacrificijs vana colla-
 quia, risus immodestos, verba obscœna, tam-
 quam libamina admisceam, & faciam, ut nomē
 tuum blasphemetur, ut sacras opes, Filij tui pa-
 trimoniū pauperibus debitum in profanos vsus,
 luxumq; conuertam, ut multa sacerdotia con-
 geram, nec uno ritē fungar. Ista me fecisse non
 poenitet, & in futurum proximo non omissu-
 rum. Mihi enim meam voluntatem reseruo;
 mihi, non tibi obtemperaturus, mea non tua lege
 victurus. Nemo sic orat, &, si quis sic orat, ma-
 lē orat, ut in concupiscentijs insumat. Sibi veni-
 am petunt, ne bello vexentur, alijs ignoscere
 nesciant, quorum fortunes & vita insidiantur.
 Peruersa oratio, criminosa flagitatio, qua tamen
 in nullo auditur templo, quam lingua proferre
 trepidat; sonat tamen in auribus Dei scrutantis
 corda & renes. Quisquis enim fide orthodoxa
 instructus est, inimicū se Dei nouit, quā diu
 de pec-

de peccato praterito non conteritur, de futuro non concipit emendandi propositum. Inimicus Dei est, cui adheret vel in facto delicto complacentia, vel in presente voluptas, vel in futuro voluntas. Ille hunc in modum corde & cupiditatibus orat, inimicus Dei voluntarius, & bonitate Dei ad ipsius contumeliam abutens, non spoliatus, & exul, nec metu impendentium cladum mentem in scelera ardescens mutat. Quid talis aliud speret, quid expectet, nisi talionem? Quare & iste, & omnes, qui conspirant cum isto, sciant sibi dictum: *In qua mensura mensi fueritis, remerietur vobis.*

CAPVT XIV.

Alijs etiam profanorum hominum dictis, & exemplis, & quidem ob varia scelerum genera, demonstratur pœna talionis.

§. I.

Qui corpore peccant, merito etiam corpore luunt.

PLeraque, quæ modò attulimus, sacri scriptores de rebus sacris, tradiderunt, superest nunc, ut eandem talionis legem, etiam vel profano-

T 5

rum